

La família cristiana, el primer camí de l'evangelització*

47es Jornades de Qüestions Pastorals de Castelldefels

«Com que els designis de Déu sobre el matrimoni i la família afecten l'home i la dona en la seva concreta existència quotidiana, en determinades situacions socials i culturals, l'Església, per dur a terme el seu servei, s'ha d'esforçar per conèixer el context en què matrimoni i família es fan realitat avui en dia.» (FC 4).

Hem de comprendre, lúcidament, que estem implicats en un canvi ràpid, ampli i profund que s'està portant a terme en diversos àmbits: el científic, el teològic, l'econòmic, el social, el cultural, el religiós.

Un canvi històric

N'hi ha prou d'anomenar només unes quantes paraules, com ara: *biotecnologies* (donen un poder immens sobre la vida vegetal, animal i humana); *revolució informàtica* (construeix la societat de la comunicació i del coneixement); *globalització* (implica interdependència econòmica, transferències de capitals i d'empreses, mobilitat de persones, exportació d'idees i d'estils de vida, el fet que es multipliquen les institucions internacionals); *pluralisme cultural, ètic i religiós* en un mateix territori (comporta la necessitat d'aprendre el difícil art de la convivència amb la diversitat); *relativisme* (redueix la racionalitat únicament a un àmbit científic i tècnic; l'antropologia, l'ètica i la religió queden en mans del subjectivisme de les opinions lliures); *revolució sexual* (inclou tant els costums com la ideologia); *secularització* (tendeix a marginar Déu de la vida, especialment de la vida pública).

La revolució sexual es manifesta a través d'un seguit de fenòmens culturals, socials i ètics certament impressionants. Exercici *lúdic* de la sexualitat genital (només amb els límits d'excloure'n la violència i de tenir en compte les precaucions encaminades a pre-

* Conferència inaugural del cardenal Ennio Antonelli, el passat 24 de gener de 2012, en les 47es Jornades de Qüestions Pastorals de Castelldefels, que en aquesta ocasió van aplegar més de 150 sacerdots i laics que van tractar sobre *Matrimoni i Família per a una nova Evangelització*.

Cardenal Ennio Antonelli
President del Consell Pontifici per a la Família

venir les malalties i els naixements). *Privatització* de la família (reduïda a un lloc d'afectes i de gratificacions individuals). Augment de la quantitat de persones *singles*, moltes de les quals ho són per decisió pròpia (a Europa, ja arriben al 29% de les llars i es preveu que aviat ho seran el 40%; a Suècia, ja constitueixen el 50% del total). Increment dels *divorcis* i de les separacions (a Europa, són la meitat dels matrimonis). També creixen els anomenats «divorcis grisos», entre persones de més de seixanta anys. Diverses tipologies de *parelles* irregulars: parelles de fet; parelles homosexuals; relacions intermitents; famílies reconstituïdes (Cf. Benet XVI: «fills orfes perquè tenen masses pares»); famílies monoparentals per elecció (dones que volen tenir un fill i no volen tenir un marit). El matrimoni es considera una cosa antiquada, destinada a desaparèixer. La proposta del matrimoni, com un contracte a temps parcial. El sexe, separat de la funció reproductiva, i cada cop més en mans de la tecnologia. Possibilitat de poli-amor i de poli-família. Ideologia del *gender* (el sexe biològic no té importància, és com el color dels cabells. Només compta el gènere, és a dir, l'orientació sexual que es tria, es construeix i es pot modificar: heterosexual masculina, heterosexual femenina, homosexual, lesbiana, bisexual, transsexual, flexible. Batalla cultural i política pels drets sexuals i reproductius, i contra l'homofòbia).

A Europa, dos terços de les famílies *no tenen fills* (queden exclosos per motius de cost econòmic i ritmes laborals, però també per motius fútils com la llibertat de viatjar i el fet de poder disposar de més temps, el manteniment de la forma física). A Itàlia, els fills únics representen el 50% (dificultat d'educació, risc de fragilitat psicològica). Cada any, a tot el món, es registren aproximadament 50 milions d'*avortaments* (més víctimes que a la Segona Guerra Mundial). S'escampa la *fecundació artificial* (eliminació de molts embrions; mercantilització d'òvuls i d'esperma; un únic donant anònim pot tenir molts fills, amb el perill d'incest que se'n deriva en el futur).

A Europa, l'índex de la mitjana de fecunditat per dona és del 1,56, molt per sota de la quota de *recanvi generacional*, que és de 2,1 fills per dona. Es perfila un ràpid envelliment de la població amb *greus conseqüències* econòmiques, socials, culturals (per exemple: disminució de les forces productives, augment dels costos de les pensions de jubilació, sanitat i assistència). De fet, ara mateix, la societat europea ha envellit, és estàtica, no té projectes estratègics compartits, ni ideals ni l'alegria de viure.

La secularització de la vida també sembla vinculada, en alguns aspectes, a la revolució sexual. La cultura dominant acusa

A Europa, l'índex de la mitjana de fecunditat per dona és del 1,56, molt per sota de la quota de *recanvi generacional*. Es perfila un ràpid envelliment de la població amb *greus conseqüències* econòmiques, socials, culturals.

l'Església de ser retrògrada, enemiga de la llibertat i de l'alegria de viure, perquè desaprova les relacions sexuals fora del matrimoni, la contracepció, l'avortament, el divorci, i les relacions i la cultura homosexuals. A Europa, encara que es mantinguin vives la necessitat d'espiritualitat i la devoció popular, la religió es considera poc important en la vida, i la pràctica dominical és ben escassa. N'hi ha

molts, de joves que s'allunyen de l'Església i es converteixen en éssers indiferents o no creients quan renuncien a l'autodisciplina en la seva conducta sexual. També hi ha matrimonis celebrats per l'Església que, sovint, corren el risc de no ser considerats vàlids. En la llarga entrevista *Llum del món*, el sant Pare Benet XVI afirma que: «Fins ara, el dret canònic donava per descomptat que algú que es casa per l'Església sap què és el matrimoni. I si es dona aquest coneixement, el matrimoni és vàlid i indissoluble. Ara bé, en l'embolic d'opinions dominant, allò que se "sap", enmig d'una constel·lació sociocultural totalment modificada, és més aviat que és ben normal desfer un matrimoni. És per això que cal preguntar-se com se'n reconeix la validesa i en quins casos és possible guarir» (Benet XVI, *Llum del món*, p. 69). Per dir-ho ras i curt: avui en dia, la societat civil ja no comparteix la visió cristiana del matrimoni, amb els valors d'unicitat, fidelitat, caràcter indissoluble, obertura a la vida, i en la mentalitat actual ja no es pot donar per feta la validesa del matrimoni celebrat per l'Església; en molts casos, no és només que estigui en perill la productivitat, sinó també la simple *validesa*.

Davant d'aquests reptes, greus i perillosos, que sorgeixen en la situació actual de canvi profund, cal respondre amb una pastoral renovada. Renovació des de la perspectiva de l'Església com a comunió missionera, dibuixada pel Concili Vaticà II. Renovació capaç de donar a la família un valor ple com a agent important per portar a terme l'evangelització.

En la llarga entrevista *Llum del món*, el sant Pare Benet XVI afirma que en l'embolic d'opinions dominant, allò que se "sap", enmig d'una constel·lació sociocultural totalment modificada, és més aviat que és ben normal desfer un matrimoni. És per això que cal preguntar-se com se'n reconeix la validesa i en quins casos és possible guarir.

La família en el disseny originari de la creació: unitat i fecunditat

Segons l'ensenyament de Joan Pau II: «Per aquest motiu, la paraula central de la Revelació, “Déu estima el seu poble”, és pronunciada a través de les paraules vives i concretes amb què l'home i la dona es declaren el seu amor conjugal» (FC 12). L'amor conjugal és símbol real del misteri d'amor que és Déu en Ell mateix.

«Aquesta imatge divina es realitza no només en l'individu, sinó també en la singular comunió de persones que s'estableix entre un home i una dona, units en l'amor fins al punt que es converteixen en “una sola carn” (Gn 2,24). De fet, està escrit: “Déu creà, doncs, l'home a la seva imatge, el creà a la imatge de Déu; creà l'home i la dona”.» (Ibid. 1,27). (Missatge per a la Jornada Mundial de la Pau 1994, 1; cfr. *Mulieris Dignitatem*, 7).

«El “Nosaltres” diví constitueix el model etern del “nosaltres” humà; en primer lloc, d'aquell “nosaltres” que està format per l'home i la dona, creats a imatge i semblança divina» (*Gratissimam sane*, 6).

En cada matrimoni autèntic, fins i tot abans o fora del cristianisme, l'home i la dona realitzen una certa imatge de Déu, en la mesura que viuen l'amor com un do recíproc, encara que no ho sàpiguen i no se n'adonin. La finalitat de cada matrimoni no és únicament el bé dels cònjuges, dels fills i de la societat, sinó també una revelació en la història de Déu i del seu amor.

Si cada comunió de persones fonamentada en l'amor és, en certa mesura, un reflex de Déu i de la Trinitat, el matrimoni ho és d'una manera especial. La sexualitat, doncs, no és un simple fet biològic, sinó que és altruisme escrit en el cos i en l'ànima; és capacitat de relació i de comunicació, llenguatge que porta significats. El sexe, com a impuls instintiu, seria indeterminat i s'encaminaria a fer servir les altres persones com a instruments intercanviables, fetes per al desfogament i per al plaer immediat. Si es reduís només a això, seria l'expressió d'un egoisme cec. Però si es reconeix que la persona de l'altre sexe té la mateixa dignitat i riquesa d'humanitat, que és diferent i complementària, aleshores serà possible col·laborar, ajudar-se a créixer mútuament i a ser feliços junts. Per tant, es desenvolupa progressivament la unió afectiva, i es busca cada cop més, no només el propi bé, sinó també el de l'altre, fins que s'arriba a un donar-se recíproc i total, i es dediquen al bé de l'altre no només algunes activitats o algunes coses, sinó tota la vida. Aleshores, l'energia sexual s'integra en la dinàmica

En cada matrimoni autèntic, fins i tot abans o fora del cristianisme, l'home i la dona realitzen una certa imatge de Déu, en la mesura que viuen l'amor com un do recíproc, encara que no ho sàpiguen i no se n'adonin.

mica de l'amor, entès com a desig i com a do (*eros* i *àgape*), harmonitzats entre ells; i la unió física dels cossos expressa el do recíproc total de les persones, la seva comunió de vida, oberta a la presència eventual dels fills. L'home i la dona, mentre es donen l'un a l'altre amb totes les seves potencialitats espirituals i corporals, també es lliuren conjuntament als seus fills, i els fills constitueixen la seva unitat permanent, la seva unió que cap divorci no pot destruir. Per tant, l'home i la dona es converteixen en «una sola carn» en la vida comuna, en la relació sexual, en la persona dels fills. A través d'ells, ve i es fa visible en el món un reflex de Déu, que és unitat perfecta de les tres Persones.

A través de la fecunditat múltiple de l'amor, la família, alhora que revela Déu, humanitza i personalitza la societat. La comunió de vida i d'amor dels cònjuges abasta i inclou la procreació, la cura i l'educació dels fills i el desenvolupament de la societat. «De fet, és de la família que neixen els ciutadans, i aquests hi troben la primera escola d'aquestes virtuts socials, que són l'ànima de la vida i del desenvolupament de la societat mateixa» (Joan Pau II, *Familiaris Consortio*, 42). La família genera les persones; produeix els béns relacionals primaris que configuren la identitat personal, com el fet de ser pare o mare, de ser fill o filla, de ser germà o germana; nodreix les virtuts indispensables per a la vida social, com ara la gratuïtat, la reciprocitat, la confiança, la solidaritat, la responsabilitat, la capacitat de sacrifici, la justícia, la laboriositat, la cooperació, l'elaboració de projectes, la sobrietat, la propensió a l'estalvi, el respecte pel mediambient. Qui ha experimentat les relacions virtuoses en la família, també té en compte el bé comú de la societat i, al mateix temps, és conscient de la dignitat de la persona, de la unitat i irrepetibilitat, la pròpia i la dels altres (cfr. FC 43).

La família cristiana com a Església domèstica

Signe creïble i revelació permanent en el món de la Trinitat divina, segons la voluntat de Jesús, l'Església és comunió espiritual i visible dels seus deixebles: «Pare sant, conserveu-los en el vostre nom, els qui m'heu donat, perquè siguin u com nosaltres [...]. Però no prego solament per ells, sinó també pels qui creuran en mi per la seva paraula; que tots siguin u; com vós, Pare, sou en mi i jo en vós, que ells també siguin u en nosaltres, i que el món cregui que vós m'heu enviat. Jo els he donat la glòria que m'heu donat perquè siguin u, com nosaltres som u; jo en ells, i vós en mi, perquè siguin perfectament u, i el món conegui que vós m'heu enviat, i els he estimats com m'heu estimat a mi.» (Jo 17, 11 i 20-23).

L'home i la dona es converteixen en «una sola carn» en la vida comuna, en la relació sexual, en la persona dels fills. A través d'ells, ve i es fa visible en el món un reflex de Déu, que és unitat perfecta de les tres Persones.

L'Església manifesta la presència de Déu, en la mesura que és, en primer lloc, la seva obra i, només en segon lloc, obra dels creients que acullen la seva gràcia. Com afirma el Concili Vaticà II, Nostre Senyor: «comunicant el seu Esperit, constitueix místicament com a cos seu els seus germans, que són aplegats de totes les nacions» (LG 7). Edifica la seva Església com a comunió missionera (cfr. LG 8), i l'envia «a revelar i a comunicar la caritat de Déu a tots els homes i a tots els pobles» (AG 10). Els cristians, per la seva banda, són Església; alguns en són més i d'altres en són menys, en la mesura que es mantenen units al Crist de manera espiritual i visible, en el seu ésser, en el seu sentir, pensar i obrar, segons una gradació que va dels grans sants als pecadors, que també conserven certs vincles de pertinença. Quan l'Església es limita només a un petit grup de creients, continua desenvolupant una missió universal i coopera amb el Crist per impulsar el creixement humà i la salvació eterna de tots els homes, els cristians i els no cristians, i manifesta i escampa el seu amor salvífic arreu del món. El Concili Vaticà II ensenya que: «Aquest poble messiànic, per tant, encara que actualment no inclogui tots els homes i sovint sembli només un petit ramat, tanmateix és, per a tot el gènere humà, un germen seguríssim d'unitat, d'esperança i de salvació. Crist, que el va instituir perquè fos comunió de vida, de caritat i de veritat, també se'n serveix com a instrument de redempció universal i l'envia a tot l'univers com a llum del món i sal de la terra» (LG 9). Segons el Concili, és essencial i necessari viure la comunió i, per tant, encara que els cristians no siguin molts, el Crist, a través d'ells, com a únic Salvador, n'ajuda molts d'altres i els atrau cap a Ell. N'hi ha molts, doncs, que, quan no aconseguen entrar plenament en l'Església, es poden orientar vers el Crist i acostar-s'hi; i d'aquesta manera es disposen a la salvació de formes diverses, segons la seva pròpia història i en la mesura que només Déu pot jutjar.

Segons el Concili, és essencial i necessari viure la comunió i, per tant, encara que els cristians no siguin molts, el Crist, a través d'ells, com a únic Salvador, n'ajuda molts d'altres i els atrau cap a Ell.

Vivint l'amor i la comunió amb Crist i entre ells, els cristians són, en primer lloc, missioners mitjançant el seu testimoniatge, abans que missioners a través de les seves iniciatives específiques. Per això, al final del gran Jubileu de l'any 2000, Joan Pau II va exhortar a promoure una espiritualitat de comunió, més conscient, més intensa i concreta: «Fer de l'Església la llar i l'escola de la comunió: aquest és el gran repte que tenim al davant en el mil·lenni que comença, si volem ser fidels al disseny de Déu i respondre també a les profundes esperances del món» (NMI 43). Aquestes paraules del sant Pare ens exhorten a fer que l'Església sigui més família. Al mateix temps, ens animen a enfortir l'espiritualitat familiar, a fer que la família sigui també més Església.

De fet, en virtut del sagrament del matrimoni, la família cristiana posseeix la gràcia d'ésser Església domèstica. Nostre Senyor, espòs de l'Església, comunica als cònjuges cristians el seu Esperit, el seu amor per l'Església, un amor que ha madurat fins al sacrifici suprem de la creu. Així, doncs, els cònjuges, gràcies a aquest amor entre els esposos, nodreixen el seu amor recíproc, l'eleva a caritat conjugal i assoleixen una nova plenitud. Ell, mitjançant el sagrament de la Nova Aliança, porta a terme el sagrament primordial de la creació i perfecciona la relació de la Trinitat divina, de manera que la comunió de vida i d'amor dels cònjuges cristians, en la mesura de la seva autenticitat, reflecteix i manifesta la presència de les persones divines i es converteix en avançament i profecia del matrimoni etern, quan Déu serà «tot en tots» (cfr. *ICo* 15, 28), i el «dos en una sola carn» (cfr. *Mt* 19,6) serà substituït pel «tots en un» (cfr. *Jo* 17, 21).

Com l'Església, la família cristiana rep, reviu i manifesta en el món l'amor de Crist. Segons que ensenya Joan Pau II, «Els cònjuges no només “reben” l'amor de Crist, convertint-se en comunitat “salvada”, sinó que també són cridats a “transmetre” als germans el mateix amor de Crist, i esdevenir, doncs, una comunitat “salvadora”» (*FC* 49). Comunitat salvada i salvadora, evangelitzada i evangelitzadora, la família cristiana ha de ser considerada «una petita Església missionera» (*Angelus* 4.12.1994). Qualsevol missió particular de la família és expressió i actuació concreta d'aquesta primera missió fonamental» (*FC* 17). *Comunitat íntima de vida i d'amor* (*FC* 50), la família cristiana evangelitza d'una manera única i insubstituïble, més amb allò que és que amb les seves obres. El seu ésser en Crist s'expressa coherentment en la procreació generosa i responsable, en la cura i l'educació dels fills, en el treball, en les activitats eclesials, en el servei caritatiu adreçat als pobres, en la implicació social.

Aquesta és la vocació i la missió de la família cristiana: una vocació meravellosa i una possibilitat real que l'amor de Déu ofereix als cònjuges. Malauradament, a nivell empíric, constatem que, al costat d'algunes famílies esplèndides, n'hi ha moltíssimes de mediocres, i encara moltes d'altres desintegrades o completament fallides.

Per posar en acte la seva vocació de petita Església missionera, la família cristiana ha de desenvolupar un camí de conversió permanent vers el Crist i els germans: missa dominical, oració a casa, escoltar sovint la Paraula per convertir-la en actes, sentiments positius pels altres, atenció als seus desitjos, serveis concrets, promptitud i amabilitat, respecte pels punts de vista dels altres, gestió

La família cristiana ha de desenvolupar un camí de conversió permanent vers el Crist i els germans: missa dominical, oració a casa, escoltar sovint la Paraula per convertir-la en actes, sentiments positius pels altres, atenció als seus desitjos, serveis concrets.

intel·ligent dels conflictes, bona disposició quan cal demanar perdó i perdonar, responsabilitat professional, social, eclesial.

Per als cristians, la vida espiritual, és a dir, la vida ordinària, animada i orientada per l'Esperit Sant, és essencialment una relació personal amb Jesucrist. Ell ens concedeix la llum de la intel·ligència, l'energia de la voluntat, l'amor pels amics i pels enemics, la gràcia en les situacions favorables i el consol en les que són doloroses. És Ell qui converteix en petita església la família cristiana, perquè hi habita: «On n'hi ha dos o tres de reunits en el meu nom, allí sóc jo enmig d'ells» (Mt 18, 20). És Ell qui estima a través dels qui estimen; és Ell qui es dona en el lliurament recíproc dels cònjuges i en la seva donació comuna als fills. I com més gran és l'amor humà entre els cònjuges, amor que s'escampa als seus fills i a tots els qui els envolten, més intensa és la seva presència. En el clima, bo i bonic, que regna en la família, s'hi pot experimentar i contemplar la seva imatge i el seu reflex.

El compromís social i caritatiu de les famílies

A l'Església, que és la gran família de Déu, les famílies dels homes s'hi apleguen i desenvolupen entre elles relacions d'espiritualitat, d'amistat i de col·laboració. En l'actual context cultural i social, amarat d'individualisme, l'Església encoratja amb força les famílies a associar-se, no només per raons espirituals i apostòliques, sinó també a causa d'un compromís social i caritatiu.

Joan Pau II va escriure a la *Familiaris Consortio*: «La funció social de les famílies té la vocació de manifestar-se també a través de la intervenció política, és a dir, les famílies han de ser les primeres a procurar que les lleis i les institucions de l'Estat no només no ofenguin, sinó que donin suport i defensin positivament els drets i els deures de la família. En aquest sentit, les famílies han de créixer en la consciència de ser "protagonistes" de la vocació "política familiar", i assumir la responsabilitat de transformar la societat; altrament, les famílies seran les primeres víctimes d'aquells mals que s'han limitat a observar amb indiferència» (FC 44). Aquesta crida, que es va portar a terme ara fa trenta anys, no ha estat pas oblidada; té una resposta cada cop més vigorosa en les associacions familiars i en el seu compromís social, coherent amb les exigències del bé comú i de la raó, a més de les que es deriven de la doctrina de l'Església. A molts països, les associacions familiars realitzen una activitat variada a les comunitats eclesials, a les escoles, als mitjans de comunicació, als parlaments, en l'organització de congressos i manifestacions públiques, en les relacions

Joan Pau II va escriure a la *Familiaris Consortio*: «les famílies han de créixer en la consciència de ser "protagonistes" de la vocació "política familiar", i assumir la responsabilitat de transformar la societat; altrament, les famílies seran les primeres víctimes d'aquells mals que s'han limitat a observar amb indiferència.»

amb les institucions locals i amb els governs, amb els empresaris i amb els sindicats. Alguns temes candents que es troben al centre de la discussió són: la defensa de la família fundada en el matrimoni entre un home i una dona, a la qual hem de donar suport en l'àmbit cultural, jurídic, social i econòmic, i evitar que s'equipari a altres formes de convivència; la equitat fiscal proporcional als ingressos, i també als familiars a càrrec; la conciliació de les exigències laborals i familiars a través de diverses oportunitats professionals (horaris flexibles, mitja jornada, tele-treball, permisos, etc.); la veritable llibertat d'educació i d'elecció de l'escola.

A més, Joan Pau II va escriure que: «Les famílies, tant de manera individual com associadament, poden i s'han de dedicar a moltes obres de servei social, especialment en benefici dels pobres i de totes aquelles persones i situacions a les quals no aconsegueixen d'arribar les organitzacions de previsió i assistència de les autoritats públiques.» (FC 44). Joan Pau II entén la família no només com a destinatària, sinó també com a protagonista de l'activitat caritativa.

Sense cap mena de dubte, és impossible perfilar un panorama de totes aquestes intervencions, múltiples i extremadament diverses, a través de les quals es concreta la caritat de les famílies a casa i fora de casa, pels nens, els adolescents, la gent gran, els malalts, els pobres i els necessitats en general. Em limito a assenyalar el que s'anomena «xarxes de famílies», un fenomen nou, socialment rellevant i que experimenta una forta expansió.

Es tracta de grups de família que s'uneixen per dur a terme serveis, principalment educatius i assistencials. De vegades, les xarxes neixen de manera espontània; d'altres, són promogudes per algun agent que ja existia abans, com és el cas de *Caritas*. De vegades, continuen sent grups informals; d'altres, agafen la forma ju-

Les famílies poden i s'han de dedicar a moltes obres de servei social, especialment en benefici dels pobres i de totes aquelles persones i situacions a les quals no aconsegueixen d'arribar les organitzacions de previsió i assistència de les autoritats públiques.

rídica d'una associació familiar; en altres casos, finalment, s'integren dins d'una altra associació més gran.

En general, les xarxes jurídicament constituïdes tenen com a missió principal connectar entre elles les famílies d'acollida de menors: ajuda recíproca, intercanvi d'experiències i idees, itineraris formatius, suport econòmic quan cal, relació amb les famílies d'origen dels nens, col·laboració amb els serveis socials i les institucions, promoció d'una cultura de la solidaritat en el territori (responsabilitat pel bé comú, relacions positives de veïnatge, etc.).

Les famílies d'acollida responen a situacions concretes de necessitat, i ofereixen no només serveis, sinó també i especialment bones relacions, ofereixen sobretot el seu ésser família, el seu estil de vida. L'acollida dels nens i dels adolescents pot ser residencial o diürna, permanent o cenyida a un temps determinat. A més, aquesta acollida no es limita únicament a l'acollida de nens. De vegades, amb el nen, també s'hi inclou la mare; en altres ocasions, s'hi inclou gairebé tota una família que passa necessitat; també pot afectar discapacitats o gent gran. En una societat individualista com l'actual, les sol·licituds d'acollida no paren de créixer. Les múltiples necessitats posen a prova la imaginació de la caritat.

Prioritat pastoral

Joan Pau II va assignar a la família un paper protagonista en la missió evangelitzadora de l'Església. «L'evangelització, en el futur, depèn en bona mesura de l'Església domèstica» (FC 65). «[Entre els nombrosos camins de la missió] la família és el primer i el més important» (*Gratissimum sane* 02.02.1994, n. 2). «[La pastoral de la família és] una opció prioritària i l'eix de la nova evangelització [...] A l'Església i a la societat, ha arribat l'hora de la família, que està cridada a fer un paper protagonista en la tasca de la nova evangelització» (*Discurs de la Trobada Mundial amb les Famílies*, 08.10.1994, n. 2; 6).

Ara bé, Joan Pau II, en la *Familiaris consortio*, afirma que la família cristiana, petita església missionera, protagonista de l'evangelització, només es pot desenvolupar a través d'un camí de formació llarg i progressiu, que inclou la preparació per al matrimoni i l'acompanyament dels cònjuges després del matrimoni. «La preparació per al matrimoni ha de ser vista i realitzada com un procés gradual i continuat. De fet, comporta tres moments principals: una preparació remota, una de pròxima i una altra d'immediata» (FC 66). «La cura pastoral de la família normalment consti-

Escriu Joan Pau II a la *Familiaris Consortio* que: «La preparació per al matrimoni ha de ser vista i realitzada com un procés gradual i continuat. De fet, comporta tres moments principals: una preparació remota, una de pròxima i una altra d'immediata»

tuïda significa concretament el compromís de tots els elements que formen la comunitat eclesial local per ajudar la parella a descobrir i a viure la seva nova vocació i missió» (FC 69).

El primer objectiu concret de la pastoral familiar hauria de ser la formació a totes les parròquies d'un *nucli de famílies exemplars* (no pas perfectes), fidels a la missa dominical, congregades al voltant de Jesús en l'oració i a l'hora d'escoltar la Paraula, també a les pròpies llars, unides en l'amor recíproc i obertes a l'amor per tots els altres, conscients de la seva missió dins de l'Església i de la societat civil. Totes seran agent d'evangelització amb el seu testimoni i contribuiran a donar a la parròquia el rostre concret d'una comunió missionera en el territori. També n'hi haurà que podran animar, després d'una preparació específica adient, la pastoral familiar en l'àmbit parroquial i eventualment en l'àmbit diocesà. Sense *parelles d'animadors* és pràcticament impossible desenvolupar una activitat efectiva en els principals aspectes de la pastoral familiar que avui en dia cal abordar de manera indispensable: l'educació dels adolescents i dels joves en l'amor i en l'autèntica valorització de la sexualitat; la preparació dels promesos de cara al matrimoni; el suport a les famílies i a la seva formació permanent; tenir cura i afecte per les convivències irregulars i les famílies incompletes; el compromís social de les famílies en defensa dels seus drets a través de les associacions familiars i la promoció de xarxes de solidaritat entre les famílies.

Per formar a cada parròquia un nucli de famílies que puguin donar un testimoni important en el context actual de secularització, considero necessari fer realitat, de manera gradual però també decidida, una preparació seriosa dels promesos de cara a la vida matrimonial i algunes modalitats de formació permanent adreçades als cònjuges. Cal superar la pràctica pastoral d'oferir un mínim igual per a tothom. Per contra, hem de fer tot el que puguem per oferir itineraris diferenciats, segons les necessitats i la disponibilitat de les parelles. També val la pena proposar als promesos un itinerari de tipus catecumenal, com ja va suggerir Joan Pau II a la *Familiaris Consortio* (FC 66), un itinerari de conversió i espiritualitat, doctrinal i pràctic, un exercici concret de vida cristiana, en petits grups animats per parelles d'esposos, adequadament preparats, amb l'ajut de fitxes i altres eines útils. També cal introduir en els programes anuals de les parròquies algunes iniciatives de suport i formació dels cònjuges, com ara trobades periòdiques, petites comunitats de famílies, escoles de pares per a l'educació dels fills, ajudes per a l'oració en família i per a la catequesi familiar, pelegrinatges, convivències, recessos i exercicis espirituals.

Per formar a cada parròquia un nucli de famílies que puguin donar un testimoni important en el context actual de secularització, considero necessari fer realitat una preparació seriosa dels promesos de cara a la vida matrimonial i algunes modalitats de formació permanent adreçades als cònjuges.

Cultivar, en l'àmbit pastoral, i valoritzar, com a subjecte d'evangelització, les famílies exemplars, és un servei i un do per a totes les famílies i per a tota la població. Tanmateix, en la mesura que sigui possible, hem de donar vida a la presència activa de tothom, també dels qui es troben en una situació de convivència irregular segons el dret canònic. Ells també s'han de sentir estimats i valorats per l'Església. No poden ser admesos a la comunió eucarística, mentre perduri la seva situació, que objectivament contrasta amb el matrimoni de Crist amb l'Església que l'Eucaristia significa i actualitza (cfr. *FC* 84). Però poden participar en nombroses activitats eclesials: participació en la Missa, celebracions de la Paraula, catequesi, iniciatives culturals i educatives, serveis caritatius, administració, etc.

L'autèntica pedagogia pastoral exigeix que s'uneixi l'ensenyament de la veritat sobre el matrimoni i sobre l'eucaristia amb el respecte a les persones, l'educació gradual de les consciències, l'estímul per buscar Déu amb confiança i perseverança. No s'ha de fer més baixa la muntanya –va dir Joan Pau II– sinó ajudar les persones a enfilars'hi per elles mateixes. L'actitud correcta es pot resumir en cinc paraules: humilitat (no voler establir el que està bé i el que està malament); pregària (demanar la gràcia de conèixer i complir cada cop més bé la voluntat de Déu); compromís (fer immediatament el bé que es pot fer a casa, al treball, a la societat, a la comunitat eclesial); recerca (aprofundir en el sentit i en el valor de la doctrina de l'Església); confiança (confiar en la misericòrdia de Déu que pot conduir a la salvació, «per altres vies», més enllà dels «sagraments de la Penitència i de l'Eucaristia» (cfr. Joan Pau II, *Reconciliatio et Poenitentia*, 34).

Conclusió

Cal mirar la família no només com a portadora de necessitats, sinó també com a recurs per a l'Església i per a la societat, és a dir, com a subjecte i agent d'evangelització i humanització. L'activitat pastoral s'hauria de dur a terme com una càlida invitació adreçada a tothom: «Apropeu-vos a l'Església, veniu a descobrir-la a través de les comunitats cristianes concretes. Veniu a demanar ajuda, perquè hi podeu trobar resposta a les vostres necessitats espirituals i materials. Veniu també a donar, perquè hi podreu ser agents actius d'evangelització i de compromís social i caritatiu.»

Cal mirar la família
no només com a
portadora de
necessitats, sinó
també com a recurs
per a l'Església i per
a la societat,
és a dir, com a
subjecte i agent
d'evangelització i
humanització.